

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Esityksellä ei nähdäksemme saavuteta tavoiteltavia säästöjä eikä kilpailun lisäämistä. Esitetty 10 % vähimmäisomistusvaatimus sidosyksiköissä johtaa kasvaviin kustannuksiin ja lisääntyvään hallinnolliseen työhön. Esitetyt hankintayksiköille asetettavat lisävelvoitteet puolestaan lisäävät hallinnollista taakkaa lisäämättä kuitenkaan kilpailua taikka avoimuutta.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Esityksellä lisättäisiin hankintayksikölle veloitteita hankinnan valmistelutyöhön liittyen. Nähdäksemme lisävelvoitteiden asettaminen ei johda kustannussäästöihin taikka kilpailun lisääntymiseen.

- Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Kunta tekee hankinnoissa jo nyt pääsääntöisesti markkinakartoitusta ja suurimmissa hankinnoissa järjestää markkinavuoropuheluita. Markkinoiden kartoittamiseen liittyvät veloitteet eivät nähdäksemme edistä huolellista valmistelua. 124 §:ssä ehdotettu hankintakertomus puolestaan lisäisi nähdäksemme tarpeetonta kirjaamistyötä. Hankintaprosessin avoimuus toteutuu mielestämme riittävästi nykyisen sääntelyn avulla. 125 §:n ehdotettu kilpailutuksen uusimisvaatimus ei nähdäksemme edistä huolellista valmistelua. Kilpailutukset, joissa saadaan ainoastaan yksi tarjous, ovat Pöytyän kunnassa jokseenkin tavanomaisia, eivätkä johdu hankinnan puutteellisesta

valmistelusta, vaan markkinoiden puuttumisesta. Vaatimus kilpailutuksen uudelleen järjestämisestä johtaa merkittäväänkin hallinnon lisääntymiseen ja aikataulujen pitkittymiseen.

Sen sijaan 75 §:ssä ehdotettu hankintojen jakaminen osiin on joissakin hankinnoissa kannatettavaa ja saattaa edesauttaa pienten ja keskisuurten tarjoajien mahdollisuuksia osallistua kilpailutuksiin.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Ks. edellä.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Vähimmäisomistusta koskeva vaatimus ei nähdäksemme ole tarkoituksenmukainen eikä toteuttamiskelpoinen. Kuntien välisellä yhteistyöllä on nimenomaisesti haettu taloudellista tehokkuutta kunnallisten palveluiden tuottamisessa. Tämän yhteistyön purkaminen mm. lakisääteisten palveluiden tuottamisessa ei voi olla tarkoituksenmukaista ja johtaa väistämättä korkeampiin kustannuksiin ja sitä kautta luo painetta kuntaverotuksen kiristymiseen.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Esitykseen sisältyvä vaatimus vähintään 10 prosentin omistusosuudesta johtaa kustannusten nousuun sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Palveluiden saatavuus heikentyisi harvaan asutuilla alueilla. Palvelujen hintataso nousisi. Kriittisten palvelujen, kuten jätehuollon ja jätevesien käsittelyn, järjestäminen vaikeutuisi merkittävästi ja niissä menetettäisiin nykyiset sidosyksiköiden tarjoamat alueellisen yhteistyön edut ja tehokkuushyödyt, mikä puolestaan johtaisi kustannusten lisääntymiseen ja asiakasmaksujen korotuksiin.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Esitys johtaisi sidosyksiköiltä nyt hankittavien palveluiden uudelleen kilpailuttaminen nopealla aikataululla. Eritoten jätehuollon ja jätevesihuollon hankintalain mukainen järjestäminen jatkossa edellyttää kunnalta myös hallinnollista uudelleen organisoitumista, mikä johtaa todennäköisesti suuriin selvityskuluihin ja hallinnon lisääntymiseen. Pitkällä aikavälillä kunnissa tehtävä hankintatyön määrä kasvaisi, mikä johtaisi lisäresursointiin. Pöytyän kunnassa ei ole erillistä sisäistä hankintaorganisaatiota ja kilpailutusten läpivieminen edellyttäisi todennäköisesti ulkoisten palveluntuottajien palveluiden lisääntyvää käyttöä.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Vaikea/mahdoton arvioida. Päätetään sidosyksikkökohtaisesti.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Sidosyksikköjen tuottamat palvelut vapautuisivat nopealla aikataululla vapaille markkinoille, mikä saattaa lisätä kilpailua väestökeskittymissä/suurissa kaupungeissa. Nettovaikutus olisi kuitenkin nähdäksemme negatiivinen.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

-

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Kirjaus aiheuttaisi palveluiden uudelleen kilpailutusta. Vaarana on heikko palvelujen saatavuus ja hintatason kasvu. Jätehuoltopalveluiden ja jätevesihuollon palveluiden järjestämisen osalta kirjaus edellyttäisi myös hallinnollisia muutoksia kuntaorganisaatiossa. Esitetty siirtymäaika on monelta osin liian lyhyt. Esimerkiksi jätehuollossa muutos edellyttäisi ensin nykyisten sopimusten ja järjestelmien purkua ja tämän jälkeen uusien toimintamallien rakentamista ja näistä päättämistä.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Nähdäksemme omistusosuusvaatimus on kokonaisuudessaan epätarkoituksenmukainen ja se tulisi poistaa ehdotuksesta. Pöytyän kunnan näkökulmasta erityisen ongelmallisia ovat jätehuoltoyhtiöitä, jätevesien käsittelyn palveluita ja ICT-palveluja tarjoavia yhtiöitä koskeva vaatimus.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Ei vastaa. Vaarana on jatkossa palvelujen saatavuuden heikkeneminen. Kriittisten palvelujen, kuten jätehuollon ja jätevesihuollon, järjestäminen vaikeutuu. Nykyisessä tilanteessa kriittisten huoltovarmuuteen sekä kansalaisten turvallisuuteen liittyvien palveluiden siirtäminen yksityisille yrityksille ei mitenkään takaa tai varmista turvallisuuden tai huoltovarmuuden toteutumista.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Arviomme mukaan rikosrekisteriotteiden käsittelystä luopuminen keventäisi hallinnollista taakkaa jonkin verran. Pidämme käsittelyn pakollisuudesta luopumista positiivisena norminpurkuna.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Emme näe, että jälki-ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen koskemaan kansallisen kynnyksarvon ylittäviä hankintoja lisää hankintojen avoimuutta. Nykyinen sääntely turvaa riittävän avoimuuden. Sen sijaan velvollisuuden laajentaminen lisää hallinnollista taakkaa kunnassa.

Muut huomiot

Esityksen vaikutusten arviointi tulisi tehdä perusteellisesti ja niin, että se huomioisi esityksen vaikutukset erilaisten ja erikokoisten julkisten hankintayksiköiden toimintaan ja talouteen.

Heinonen Jussi
Pöytyän kunta - Kunnanhallitus